

**Nationale Netwerkbijeenkomst
Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3)
23 November 2017, Spoorwegmuseum Utrecht**

Door: Anjo Travaille, Bovenkamers

Heeft u deze week in de krant gelezen dat er in nieuwe auto's veel slimme systemen zitten waardoor de veiligheid enorm wordt bevorderd? Dat is fantastisch, maar helaas worden de systemen niet gebruikt. Hoe zou dat beter kunnen?

Ik mag u van 10.30 – 11.00 motiveren en inspireren staat er in het programma. Ik hoop dat u niet alleen het komende half uur gemotiveerd wordt, maar de hele dag. En ik hoop niet dat dat niet alleen van mij moet komen maar dat jullie elkaar vandaag inspireren.

Ik ben geen POP3 expert. Ik ken de vraagstukken van provincies en waterschappen op hoofdlijnen en ik weet een beetje waar boeren mee te maken hebben. Volgens mij beseft iedereen dat verduurzaming van de landbouw heel veel kan opleveren. Op het gebied van energiebesparing, minder CO2 uitstoot door vernatting, betere waterkwaliteit door vermindering van erfafspoeling etc. Maar nogmaals, ik ben geen POP 3 expert. Ik ben wel deskundig op het gebied van gedrag. En ik weet ook wel iets van onze hersenen. Vanuit dat perspectief heb ik me verdiept in de POP3 regeling. Graag deel ik met jullie mijn ervaringen en suggesties zodat de landbouw snel duurzamer wordt.

Voordat we de inhoud ingaan test ik graag even jullie basiskennis van gedrag en hersenen:

1. Duurzame landbouw is belangrijk
2. Innovatie is leuk!
3. Het succes van POP3 wordt bepaald door de winstkansen voor de deelnemers
4. Mannen en vrouwen hebben evenveel hersenen

Dit is helaas allemaal niet waar. Tenminste als je goed naar de hersenen kijkt van de betrokkenen.

Onze hersenen zijn vooral gericht op korte termijn overleven. In 150 jaar is dit nauwelijks veranderd. Evolutionair gezien stelt dat niets voor. Maar de omgeving is wel enorm veranderd. Qua communicatie, mobiliteit, techniek, milieu en bevolking. Helaas hebben we in onze hersenen geen kernen die gericht zijn op duurzaamheid of de planeet. Dat is te abstract voor de hersenen.

Innovatie lijkt van een afstandje leuk. Voor de ontwikkelaars is het misschien ook nog leuk, maar mensen die de innovatie moeten toepassen ervaren vooral angst. Dat komt omdat de kern die registreert wat nieuw is dezelfde kern is die angst registreert. Deze kern, de amigdala, geeft dus een gevoel van angst bij innovatie. Je kunt dus beter zeggen dat je een bewezen techniek slimmer toepast dan dat je zegt dat het helemaal nieuw is.

Mannen zijn iets groter dan vrouwen en hebben daarom meer hersenmassa. Maar niet de hersenmassa, maar het aantal neuronen en verbindingen tussen neuronen bepaalt hoe slim je bent. En dat is bij mannen en vrouwen ongeveer gelijk.

Dan het punt van de POP3 en de mate waarin dit afhankelijk is van winstkansen. Dit speelt zeker een rol. Het verlangen naar status en middelen en mogelijkheden, de winsten, worden geregistreerd door de kern Nucleus Accumbens. Deze kern geeft Dopamine af en dat geeft een goed gevoel. Dat gebeurt overigens ook al bij de verwachting van iets positiefs. Dat heet het Placebo effect. Dopamine is wel belangrijk, het zet ons letterlijk in beweging om met POP3 aan de slag te gaan. Bijvoorbeeld bij een complimentje!

Maar dat gaat allemaal niet zo doelmatig in onze hersenen. Onze hersenen zijn erg slecht in het inschatten van opbrengsten en kansen dat iets zich voordoet. Dat zie je met loterijen en verzekering. Wie heeft er wel eens een hoofdprijs gewonnen? Bijna niemand. Verzekeringen doen het omgekeerde: betalen voor hele kleine risico's of problemen. Een vriend van mij had laatst voor het niet meer leverbaar zijn van onderdelen van zijn nieuwe wasmachine een verzekering afgesloten.

In onze hersenen zijn het vooral de emotionele systemen die beslissen. En als het gaat om POP 3 dan spelen twee van die kernen zijn Amygdala en Insula, ofwel angst en pijn. Een belangrijke rol.

De insula geeft stoffen af als je lichaam wordt aangedaan. Dat kan bijvoorbeeld een klap in je gezicht zijn, sociale uitsluiting of geld betalen, het maakt niet uit. Voor POP3 wordt co-financiering gevraagd. En boeren moeten vooruit financieren, soms bedragen van €50.000 voor een jaar. Betalen is pijn in de hersenen. Zelfs als het op lange termijn geld oplevert.

Er is ook veel onzekerheid en daarmee angst. Boeren kunnen de aanvraag niet zelf doen, te groot en te complex. Adviesbureaus moeten helpen. Maar die komen er vaak ook niet uit en iedereen is onzeker of de tijdsinvestering zich uiteindelijk wel terugbetaalt. Zeker als de doorlooptijd van de aanvraag soms een half of een heel jaar duurt.

Er is ook angst bij de beleidsmakers en toetsers, want die willen geen risico lopen dat de niet volgens de uitgebreide procedures hebben gehandeld. Mestfraude berichten helpen wat dat betreft ook niet. Beleidsmakers en toetsers kijken daarom strikt naar de regelingen.

Kortom: Pijn en angst zorgen in iedere procedure voor heel veel afhaakmomenten. En dat is jammer, want alle betrokkenen willen wel een duurzamere landbouw.

Tja, ik hoor u denken: wanneer komt nu die inspiratie?

Nou, misschien komt dat nog, maar eerst is het goed om te begrijpen waarom boeren, beleidsmakers en toetsers handelen zoals ze handelen. Dat is geen onwil, maar komt voor een groot deel door de omgevingsfactoren.

Ik heb veel onderzoek gedaan naar het verminderen van weerstanden, de verwachte angst en pijn. De belangrijkste oplossing is: Maak het gewenste gedrag makkelijker. Als je wilt dat er meer succesvolle POP3 aanvragen komen, dan moet je het makkelijker maken.

De regels uit Brussel veranderen we vandaag niet, maar de provinciale regels en vooral de manier waarop de betrokkenen deze hanteren kunnen veel klantgerichter. Kijk hoe je duurzame landbouw een stap verder kunt helpen.

Ik merk dat er een groot verschil is in de manier waarop verschillende provincies aanvragen behandelen. Als positief voorbeeld hoor ik dat de drie samenwerkende noordelijke provincies de aanvrager van begin tot eind helpen met de aanvraag i.p.v. toetsen of is voldaan aan de regels. Deze provincies behandelen de aanvragers als klanten die ze helpen om hun product zo goed mogelijk te benutten. En de klant is tenslotte koning. Een evaluatie per provincie zorgt dat provincies meer van elkaar kunnen leren.

Makkelijker gaat ook over de minimale omvang, voorinvesteringen, benodigde onderbouwing, doorlooptijden, etc. Al die punten die angst en pijn opleveren kunnen makkelijker. Daar moet je praktische oplossingen in zoeken. Je kunt niet verlangen dat een boer voor nota bene een innovatieproject drie jaar van tevoren een kostenraming geven. En als je dat wel kan, dan is het helemaal geen innovatieproject.

Makkelijker maken gaat ook over tijdigheid. Zorg dat het openstellen van aanvraagperiodes en het behandelen van aanvragen aansluit bij het ritme van de boer en de seizoenen en niet bij de interne organisatie van RVO en provincie. Dus niet in de oogstperiode openstellen.

Ik ga afsluiten. Weet dus dat duurzaam gedrag niet vanzelfsprekend is. Je moet het slim uitlokken. Strubbelingen rond POP3 zijn vooral afkomstig van de context van de regeling en de manier waarop we er invulling aan geven. Dat betekent dat we het op kunnen lossen als we het makkelijker maken, zowel het formele deel als hoe we ieder voor zich hiermee omgaan.

Misschien zit daar nog wel een slogan in. Makkelijker kunnen we het wel maken. En leuker ook!